

ЙОСИФ ПЕРЕЦ
ГОСТ ОТ ПАЛЕОЛИТА

chitanka.info

Той идваше всеки ден, сядаше на единственото удобно кресло в стаята ми и започваше да дърдори. Можеше да приказва дотогава, докато някоя външна причина пресекнеше вдъхновените му словоизлияния. За щастие, рано или късно такава причина се намираще — или идваше някой приятел, или трябваше да излизам, или телефонът позвъняваше и той, недоволен от непредвидената пауза, тръгваше да търси нова жертва.

Темите, с които ме занимаваше, не бяха кой знае колко разнообразни. Не говореше нито за политика, нито за изкуство, нито за спорт, нито даже за момичета. Едничкото, което го интересуваше, беше неговата собствена личност — битието, чувствата и хилавите мисли на самия Стефан Велики, Най-Умния и Най-Талантливия Гений на Всички Времена, студент по право втора година. Нищо не беше в състояние да го отвлече от тази вълнуваща тема, всеки опит да се прехвърли разговорът на някой по-маловажен въпрос претърпяваше катастрофален неуспех.

В оня съдбоносен ден беседата ни, преди да се превърне в монолог, започна с това, че Стефан погледна към библиотеката ми и отбеляза:

— Имаш доста книги.

— Имам — съгласих се аз и направих безнадежден опит да взема инициативата в свои ръце. — Сега чета една книга...

Решил съм да напиша роман — прекъсна ме безцеремонно той. — За Нерон. Аз имам вроден усет към историята. Особено към римската. Чел ли си „Кво вадис“?

— Отдавна.

— Аз я почнах, но я оставих. Моят роман ще бъде много по-интересен. Започвам с детството на Нерон. Аз смятам, че първите години от живота на великите личности играят изключителна роля в живота им. Никой историк досега не се е сещал за това, то е лично мое откритие. Та значи Нерон като малък си играе с момчетата на улицата и е страшно жесток — мъчи котките и други такива. После обаче се появява неговият учител Аристотел...

— Сенека — поправих го аз. — Аристотел е бил учител на Александър Македонски.

— За Александър Македонски ще бъде вторият ми роман — без да се смути, отговори той. — Идва този Сенека и започва да му говори.

Говори му той, говори му...

Стефан говореше, говореше, но аз вече не го чувах, защото душех въздуха — от антрето долиташе някаква слаба, но неприятна миризма. После реших, че се лъжа и пак се заслушах в дивотиите му.

— Обаче учителят му се разболява, или заминава някъде, или умира — ще видя там какво ще сложа, и Нерон попада под лошо влияние. И един ден той казва, че жребият е хвърлен...

Вече не можех да се съмнявам — миришеше на фосфор.

— Усецаш ли нещо? — попитах аз.

— Не — каза Стефан и невъзмутимо продължи. — Та Нерон казва, че жребият е хвърлен и подпалва Рим. В това време може да се върне неговият учител Сенека, ако не е умрял, и да гледат заедно пожара, и Нерон да се смее, а Сенека да плаче и чак тогава да умре. И така философски свършва романът. Какво ще кажеш?

— Нещо мирише — казах аз, защото фосфорният дъх ставаше все по-силен.

— Според мен, идеята ми е блестяща. Трябва само да прочета някоя книга по история, за да не объркам нещо. Ако имаш такава книга, само че да не е много дебела...

В този момент стана нещо нечувано — Стефан прекъсна изречението си по средата! С изцъклени от уплаха очи той се втренчи във вратата зад мен.

Обърнах се и видях, че вратата безшумно се е отворила и от нея влизат кълба бял дим с непоносимо остра миризма. А сред облаците вонящ пушек стоеше някаква странна човешка фигура.

Димът постепенно започна да се разсейва и ние видяхме по-ясно човека, застанал неподвижно в антрето. Той беше полугол, увит само с овча кожа, с рошава сплъстена коса, спускаща се ниско над очите. В ръцете си държеше лъскав предмет с неправилна форма и неясно предназначение.

Колко продължи това — няколко секунди или няколко минути — не мога да кажа. Ние седяхме, онемели от учудване, и зяпахме към необикновения посетител. После той се раздвижи, пристъпи две крачки към нас (сега забелязах, че беше и бос), постави дланта си като козирка над веждите и изрече с дълбок глас:

— Приветствувам.

— Здравсти — отговорих машинално аз.

Това прозвуча толкова фалшиво, че ми помогна да се отърся от вцепенението си. Надигнах се и попитах с възможно най-спокойния си тон:

— Каква е тая идиотска шега?

— Връщам се от трансхронация — заяви посетителят. — Подгответе измивателната камера и веднага известете, планетарния консорциум!

— Разбираш ли нещо? — обърнах се аз към Стефан.

Той още не беше дошъл на себе си и затова успя само да поклати отрицателно глава.

— Веднага! — нетърпеливо повтори посетителят. — Да изпратят гравитоскар, докато аз се дезинтоксикаiram в камерата ви!

— Обадете се сам — казах аз, защото от всичките му думи разбрах само, че ме моли да позвъня на някого и да поръчам нещо. — Ето ви телефона, въртете на когото си искате.

Изведнъж лицето му придоби същия глупаво учуден израз, който имаше физиономията на Стефан, а сигурно и моята. Приблужи се до телефона, повдигна с два пръста слушалката и внимателно я постави обратно.

— Телефон? — попита той така, като че ли беше видял динозавър. — Вие имате телефон?

— Имам — казах рязко аз. Цялата тази история започна да ме дразни. — Имам и телевизор, и радио, и магнитофон...

— А видонкор? — прекъсна ме той.

— Моля? — казах аз. — Какво ме попитахте?

Но той вече не ми обръщаше внимание, понеже съсредоточено разглеждаше някаква скала върху лъскавия предмет. Това продължи доста дълго, после посетителят вдигна очи и зададе най-глупавия от всичките си въпроси:

— Коя година е сега?

— Хиляда деветстотин...

Той не ме дочака да довърша, а се отпусна тежко на стола, хвана главата си с две ръце и изпъшка:

— Аз съм най-големият тъпак, който се е раждал във вселената!

След чистосърдечното си признание скочи и зашляпа с босите си крака към вратата. Отвори я, извърна се към нас и пак с длан над веждите каза:

— Приветствувам!

Стефан, за чието присъствие почти бях забравил — през цялото време не беше проронил нито дума — внезапно извика:

— Не!

Посетителят го погледна учудено.

— Не можете да си отидете, без да обясните нищо — продължи Стефан. — Какво значи видонкор, и транс... толкова, и другите думи? Защо сте в такъв вид, какъв е тоя апарат, и така нататък?

Гостът се поколеба за миг.

— Добре — каза той накрая, върна се и отново сложи предмета на масата. — Това е трансхронатор.

— Ясно — каза аз. — А какво значи трансхронатор?

— Трансхронаторът — продължи с лекторски маниер посетителят — е апарат за преминаване от една епоха в друга.

— Машина на времето? — попита Стефан.

— Във вашата епоха са го наричали така — потвърди посетителят. — Първият трансхронатор е изобретен през две хиляди шестстотин и тринайсега година от Ван дер Гроос. Този тук е последен модел, клас А, с прицелна точност шест минути и далекодействие два милиона години.

— И вие сте дошли при нас... — започна плахо Стефан.

— При вас?! — прекъсна го с раздражение посетителят. — Какво ще правя при вас? Вашата епоха е изследвана подробно. Аз се трансхронирах в първобитнообщинния строй, в късния палеолит.

— Затова ли сте така...

— Разбира се — каза посетителят. — Представете си как щяха да ме приемат кроманьонците, ако бях облечен със зандер и халореска... — Той се сепна, огледа ни и добави: — Вие не знаете какво е това, но няма значение. При първобитните хора прекарах дванайсет години, това е равно на два часа и нещо по нашето време. Разбирате ли, при трансхронация се изменят пространствено-временните координати и... това няма значение. Важното е, че времето за трансхрониранията личност тече по-бавно от времето в епохата, от която е потеглил.

— Като в теорията на относителността на Айнщайн — обадох се аз, за да покажа, че не сме чак толкова изостанали.

— А, значи вие живеете след Айнщайн? — приятно се изненада посетителят. — Да, Айнщайн е доловил някои от парадоксите на

времето, разбира се, най-елементарните. Както и да е, аз завърших изследванията си на палеолита и се трансхронирах обратно. Само че вместо да поставя на скалата нашата година — две хиляди деветстотин и така нататък — аз съм поставил в началото единица и затова попаднах хиляда години по-рано, при вас. Той пак стана.

— Има ли наблизно някакво пусто място?

— Ей тук, зад къщата — казах аз. — За какво ви е?

— Заминавам в своята епоха — отговори посетителят. — При старта се получава обгаряне на местността, затова наблизно не трябва да има хора и постройките.

Той вдигна дланта си като козирка, но не успя да изрече прощалното си заклинание, защото Стефан взе думата.

— Моля ви се! — каза той с жален глас и дори хвана ръцете си в знак на молба. — Много ви се моля!

— Какво има? — погледна го удивено посетителят.

— Само вие можете да ми помогнете! Виждате ли, аз съм писател — Нагла лъжа, защото Стефан не беше написал нищо, а само се канеше да пише роман. — Сега работя върху един роман за Нерон — Стефан не работеше, а дърдореше. — Проучил съм огромен материал, всички възможни източници — Не беше прочел нито една книга. — И все пак не съм напълно наясно с епохата — В това имаше зрънце истина.

— Не мога да ви разкажа нищо — отговори сухо посетителят. — Не съм бил при Нерон.

— Не искам да ми разказвате — уточни молбата си Стефан. — Дайте ми машината на времето!

— Трансхронаторът! — възкликна гостът. — За нищо на света!

— Само за малко! Няма да се бавя, ще поприказвам с Нерон и ще се върна. Много ви се моля!

— Ако е за малко... — започна да се колебае посетителят.

— За половин час! За четвърт час! За пет минути!...

Стефан щеше да стигне до една секунда, но сърцето на посетителя вече се беше смилilo.

— Хубаво — каза той. — Но, за не повече от пет минути тукашно време. Това се равнява на... момент да пресметна... Да, на около два месеца в древния Рим.

Стефан грабна апарата.

— Да ви обясня как се действа — спря го посетителят. — Нагласявате на тази скала годината. Добре, четиридесет и пета от новата ера. Тук има нещо като глобус — ето Рим. Сега идете на празното място и натиснете това копче. Ясно ли е?

— Напълно — каза Стефан.

— Връщането става по същия начин — извика след него посетителят, но Стефан едва ли го чу.

Външната врата се хлопна.

Посетителят отиде на пръсти до нея, провери дали Стефан е излязъл, после се обърна към мен и ми смигна:

— Ела на балкона да видим какво ще направи този глупак.

— Почти веднага те познах — казах аз. — За какво ти е този маскарад?

Посетителят се ухили и изтри с ръка част от гъсто напластения си грим (сигурно бе изхабил половината от козметиката на майка си). Беше Емил от съседния вход, приятел от детинство.

— Видях Стефан, когато влизаше у вас — обясни той. — Снощи беше в къщи, три часа плямпа, наду ми главата с фантазиите си за Нерон. Знаех, че и на тебе няма да ти се размине и реших да се маскирам — хем да те отърва, хем да го пратя за зелен хайвер.

— А машината на времето?

— Сам я направих — отговори гордо Емил. — Нали помниш, че миналата година се хванах да монтирам усилвател за китара, но нищо не излезе. Сега добавих части от машинка за кафе, мотор от прахосмукачка, изтъркана магнетофонна глава и други боклуци, сложих малко фосфор за ефект и смрад — и се получи. Нали трансхронаторът го бива?

— Страшен е — похвалих го аз. — Съвсем като истински.

— Гледай, гледай — смушка ме Емил.

Стефан излезе от нашия вход и се затича към празното място. Огледа се наоколо, за да се увери, че никой не го вижда, и взе да бърника в апарата.

— Сега ще се разкиха — каза злорадо Емил.

От апарата започнаха да излизат струйки белезникав дим. Стефан кихна.

— Аз стоях със запушен нос — каза Емил. — Едва издържах.

Димът около апарата стана по-гъст. Стефан погледна нагоре, видя ни и ни махна с ръка за сбогом.

Умирах от смях. По-комична фигура не бях виждал през живота си.

Но изведнъж престанах да се смея.

Със Стефан ставаше нещо странно. Той изчезваше. Не, аз все още го виждах целия, но някак прозрачен, сякаш и той изграден от белезникавия дим. Това продължи няколко минути, след което тялото му стана безформено, смеси се с пушека, като че ли се стопи в него. Вятърът разнесе дима и на мястото, където стоеше Стефан, остана само неправилно петно опърлена трева.

От моя досаден приятел не беше останала следа.

Погледнах към Емил. Той не откъсваше очи от обгарялото място, стискаше конвулсивно парапета на балкона и тихо си повтаряше:

— Не може да бъде... Не, не може да бъде!

После бавно обърна към мен лицето си, явно пребледняло под остатъците от грима, и каза със задавен глас:

— Ако наистина съм направил машина на времето... Представяш ли си какво може да стане? Нашият човек ще попадне в миналото, ще се намеси там — и цялата история ще протече по съвсем друг начин!

— Е, чак пък цялата история — усмихнах се аз, въпреки че не ми беше до смях. — Стефан не е някаква изключителна личност, че да повлияе на световната история.

— Кой знае — каза със съмнение в гласа си Емил. — Всяко посещение в миналото може да доведе до непредвидени промени. С течение на времето тези промени постепенно затихват, но не могат да изчезнат напълно, все някаква следа ще остане и до наши дни.

— Виж! — извиках аз и посочих зданието отсреща.

То внезапно беше променило цвета си — от сиво беше станало оранжево, с такъв огнен цвят, с какъвто дотогава никога не бяха боядисвали къщите. В магазина долу също имаше някаква промяна. Вгледах се и открих, че на синята фирма с големи букви пишеше „Аптика“. Сега всички пишат тези думи така, но аз добре си спомням, че навремето една от буквите беше друга.

Емил пусна парапета и бързо влезе в стаята. Последвах го.

Той измъкна от библиотеката енциклопедията. Почти веднага намери това, което търсеше.

Наведох се и прочетох:

„НЕРОН (37–68 г. от н.е.), римски император.
Неговият учител СТЕФАН (?-65 г. от н.е.)...“

— Вече ми е ясно защо Нерон е запалил Рим — каза Емил. — Стефан го е побъркал със своето дърдорене.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 10 от 1973 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.